

Foto: Thomas Gunnarsson

Martorn finns på den svenska rödlistan över hotade arter och är placerad i kategorin starkt hotad (EN). Den är även fridlyst. Arten har under de senaste decennierna minskat betydligt, framför allt på västkusten. Bestånden vid Östersjön tycks klara sig bättre. För att försöka bryta den negativa utvecklingen har Naturvårdsverket låtit utarbeta ett åtgärdsprogram som har som mål att gynna arten.

Martorn är en grov, ett par decimeter hög, blåaktigt grågrön, nästan silverfärgad växt med hårda, läderartade blad. Bladen är handfli-

kiga och de framträdande nerverna slutar i mycket vassa tornar ytterst i bladflikarna. Blomställningen är nästan klotformig och omgiven av stora och vasst taggiga svepeblad. De enskilda blommorna är små och blåaktiga. Arten blommar under juli och augusti.

Martornen liknar mer en tistel än sina släktingar i familjen flockblommiga dit den hör. Därför har den också på västkusten fått namnet kostertistel. Växten är flerårig och har ett mycket kraftigt rotsystem, som både förser den med vatten på torra växtplatser och står för den vegetativa spridningen.

Rödlistan

Den svenska rödlistan upprättas av ArtDatabanken och fastställs av Naturvårdsverket. Listan uppdateras vart femte år. I rödlistan klassificeras växter och djur i olika hotkategorier beroende på hur stor risken är att arten ska försvinna ur landet.

Rödlistans kategorier:

RE – Försvunnen

CR – Akut hotad

EN – Starkt hotad

VU – Sårbar

NT – Missgynnad

DD – Kunskapsbrist

Foto: Evastina Blomgren

Foto: Evastina Blomgren

Martorn

växer huvudsakligen på öppna sandstränder utmed kusten. Vanliga följearter är sandstarr och de storvuxna gräsen sandrör och strandråg. Växten är väl anpassad till de för väder, vind och torka utsatta växtplatserna med sina hårda, vassa blad, vaxöverdrag som skyddar mot uttorkning och ger den blågrå färgen, samt det kraftiga rotsystemet.

Martornen har en farlig konkurrent om dessa stränder. De invaderas ofta på sommaren av badande människor som inte uppskattar vassa småplantor under sina bara fötter eller under solfilten. Växten skadas både av det starka slitaget och av att småplantor rycks upp. Huvudsakligen är det nog denna konflikt mellan människa och växt som orsakar tillbakagången. Ett måttligt slitage kan däremot göra nytta genom att hålla stranden öppen. Det finns exempel på att martorn försvunnit på grund av igenväxning. Bete har en positiv inverkan eftersom arten är betesgynnad, förmodligen på grund av att kreaturen äter upp konkurrerande växter men ratar den vassa martornen. Betande djur verkar dock tycka att rötterna är välsmakande. Den viktigaste åtgärden för att skydda martorn är förmodligen att tydligare informera om att arten är fridlyst.

Martorn finns ganska spritt i Danmark men är mycket sällsynt i Norge. Arten saknas i övriga Norden, men har tillfälligt setts en gång på Island.

Om du vill läsa mer om martorn eller om floraövervakning kan du besöka följande hemsidor:

Svenska Botaniska Föreningen:
www.sbf.c.se

ArtDatabanken:
www.artdata.slu.se

Naturvårdsverket:
www.naturvardsverket.se

Länsstyrelserna:
www.lst.se

Floraövervakning

Sveriges miljömål slår fast att alla arter ska förekomma i livskraftiga bestånd. Att kartlägga förekomsten av hotade växter är en viktig del i arbetet med att bevara arter och biologisk mångfald.

Projekt Floraväktarna är ett nätverk av växt- och naturintresserade personer som besöker de hotade arternas växtplatser för att räkna antalet plantor, upptäcka eventuella förändringar eller andra oroande faktorer. Floraväktarnas rapporter ligger till grund för en del av miljöövervakningen

och floravårdsarbetet i landet.

Andra viktiga delar i bevarandearbetet är nätverket Natura 2000 och arbetet kring åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för ett antal hotade kärlväxter som inte klarar att överleva utan särskilda åtgärder. Programmen är inte formellt bindande men syftar till att vara vägledande för arbetet med att bevara dessa arter i landet.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest

skyddsvärda naturområden. Natura 2000-områden finns i alla medlemsländer och ska hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Ett fyrtiotal av Sveriges kärlväxter ingår i nätverket.

Vill du veta mer om floraövervakning eller informera om någon lokal för martorn hör gärna av dig till margareta.edqvist@telia.com som är samordnare för Floraväktarna.

Vill du diskutera kring skötsel eller åtgärder för en specifik lokal kontakta din länsstyrelse.

Svenska Botaniska Föreningen
Världsnaturfonden WWF
ArtDatabanken